Nr 137. Kraków, Niedziela 22 Marca 1908. Rok XXVII.

„Nowa Reforma“ wychodzi dwa razy dziennie.

Numer poranny wychodzi codziennie prócz poniedziałków i dni poświątecznych. Numer popołudniowy codziennie prócz niedziel i świąt.

Prenumerata wynosi:

	rocznie:	półrocznie:	kwartalnie:	miesięcznie:
w Krakowie	24 koron	12 koron	6 koron	2 korony
w Austro-Węgrzech:				
z jednorazową przesyłką pocztową	32 „	16 „	8 „	2 „ 70 hal.
z dwurazową „ „	38 „	19 „	9 „ 50 h.	3 „ 20 „
w państwie niemieckiem	36 „	18 „	9 „	3 „ —
w innych państwach	48 „	24 „	12 „	4 „

Prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) uprasza się nadsyłać wprost do ADMINISTRACYI „NOWEJ REFORMY“ w Krakowie.
Adres Redakcyi i Administracyi: KRAKÓW, ULICA JAGIELLOŃSKA 10. — Telefon Nr. 41.
Rękopisów nadsyłanych Redakcya nie zwraca.
We Lwowie sprzedaż numerów po 6 halerzy: w Biurze dzienników A. OLSZEWSKIEGO, ulica Kilińskiego 2 i w BIURZE PLOHN ulica Karola Ludwika 9.

Cena numeru 4 hal., z przesyłką pocztową 6 hal.

NOWA REFORMA

NUMER PORANNY

Prenumeratę przyjmują:

ZAMIEJSCOWĄ: Administracya „Nowej Reformy“ i wszystkie urzędy pocztowe; MIEJSCOWĄ: Administracyi „Nowej Reformy“. — Główna trafika w Rynku. — Agencyi J. Houcasa i A. Salomonowej, ul. Sławkowska 2. — Handel St. Karlińskiego, Sukiennice. — Handel Kretschmera, ul. Szewska. — Handel J. Ekiera, ul. Karmelicka 18.

ZAMIEJSCOWĄ PRENUMERATĘ I OGŁOSZENIA (inseraty) przyjmują: We LWOWIE Biuro dzienników: Ludwik Plohn, ul. Karola Ludwika 11. — S. Sokołowski Pasaż Hausmana 9. — W PRZEMYŚLU Beszeles. — W JAROSŁAWIU A. Amster. — W WIEDNIU Hermann Goldschmied (sprzedaż pojedynczych numerów), Wollzeile 6. — M. Dukes Nachf., Haasenstein & Vogler (także w Hamburgu, Frankfurcie n. M., Berlinie, Lipsku, Bazylei i Wrocławiu) — A. Oppelik. — R. Mosse (także w Berlinie, Hamburgu Monachium i Norymberdze). — M. Schalek (Wollzeile). — W PARYŻU Société Mutuelle de Publicité A. Loretta, directeur Rue Rougemont 14.

OGŁOSZENIA (inseraty) przyjmuje Administracya „Nowej Reformy“ za opłatą od miejsca wiersza drobnem pismem (petit) za pierwszy raz 20 h., za każdy następny raz po 10 h. — NADESŁANE po 60 h. od wiersza za każdy raz.

GŁOSY PUBLICZNE po 2 Kor. od wiersza. Układ tabelaryczny cyfrowy, skomplikowany pierwszy raz 40 hal., następny po 10 hal. od wiersza.

ZAŁĄCZNIKI do „Nowej Reformy“ (prospekty, cyrkularze, ogłoszenia i t. p.) przyjmuje się za cenę 2 K. od 100 egz. dla zamiejscowych, a 1 K. od 100 egz. dla miejscowych prenumeratorów

Najważniejsze wiadomości, podane w dzisiejszym numerze „N. Reformy“.

Ukonstytuowanie się sejmowego klubu ludowców i wybór komisyi, celem ostatecznego załatwienia sprawy wstąpienia ludowców do Koła polskiego. — Utworzenie ministerstwa robót publicznych i nominacya Gessmanna. — Szkoły przemysłowe w budżecie państwowym na rok 1908. — Oświadczenie ministra oświaty. — Manifest koalicyi serbsko-chorwackiej. — Jutrzejsza ankieta w Wiedniu w sprawie dowozu mięsa z Galicyi. — Strajk dziennikarzy w Berlinie trwa dalej.

Obrady ludowców.

Kraków, 22 marca.

Wczoraj obradowali w Krakowie posłowie parlamentarni i sejmowi polskiego stronnictwa ludowego tudzież członkowie Wydziału Rady naczelnej tego stronnictwa. Na zebraniu tem ukonstytuował się sejmowy Klub posłów-ludowców, wybierając prezesem swoim posła Bernadzikowskiego po rezygnacyi pierwotnie wybranego posła Stapińskiego, który wyboru przyjąć nie mógł z powodu nawału prac, połączonych z prezesurą całego stronnictwa. Wiceprezesami Klubu wybrano posłów Bojkę i Witosa. Do komisyi parlamentarnej, w skład której wschodzą wymienieni wyżej członkowie prezydyum, wybrano posłów Jedynaka i Stapińskiego. Sekretaryat klubu poruczono posłowi Wasungowi.

Następnie omawiano program najbliższych prac sejmowych, między któremi na pierwszem miejscu wznowi poseł Stapiński wniosek **o czteroprzymiotnikowe prawo wyborcze do Sejmu**, a poseł Bojko wniosek o połączenie obszarów dworskich z gminami.

Po omówieniu wewnętrznych spraw organizacyjnych przystąpiono do obrad w sprawie wstąpienia ludowców do Koła polskiego.

Po kilkugodzinnej dyskusyi do przeprowadzenia rokowań z Kołem i ostatecznego załatwienia sprawy wstąpienia do Koła polskiego, uchwalono wybrać komisyę z siedmiu.

Do komisyi tej weszli: **Bojko, Bomba, Grek, Olszewski, Ruebenbauer, Stapiński i Średniawski.**

Obrady zakończyły się o godzinie 1-szej w nocy.

Nowe ministerstwo.

(Telegr. „N. Reformy“).

Wiedeń. „Wiener Zeitung“ ogłasza następujące pismo odręczne:

Kochany baronie Beck! Przyzwalam na utworzenie ministerstwa robót publicznych z ustanowionym w załączniku zakresem działania. Upoważniam pana odnoszące się do tego projekty ustaw wnieść do Rady państwa, celem konstytucyjnego załatwienia i polecam panu zarządzić co należy. Równocześnie mianuję mego ministra dra Alberta Gessmanna moim ministrem dla robót publicznych. Wiedeń, dnia 21 marca 1908 r. Franciszek Józef m. p. Beck m. p.

Drugie pismo odręczne brzmi: Kochany drze Gessmannie! Mianuję pana moim ministrem robót publicznych.

Wiedeń. Ministerstwo robót publicznych rozpocznie swoją działalność, o ile niektóre przydzielone mu agendy nie wymagają ustawodawczego załatwienia i nie należące teraz do zakresu działania innych ministerstw. Zmiana tych kompetencyi jest rzeczą rady państwa i dlatego też rząd wczoraj w Izbie posłów wniósł odpowiedni projekt ustawy. Równocześnie wczoraj wniesiono przedłożenie dotyczące odpowiednich zmian, potrzebnych w budżecie państwowym za r. 1908 z powodu utworzenia nowego ministerstwa.

Zakres działania.

Wiedeń. Zakres działania ministerstwa robót publicznych jest następujący:

Sprawy budowlane: a) administracyjne, legislatywne, wykonanie ustaw budowlanych, w ogólności budowle nadziemne (Hochbau), budowle wodne, współdziałanie przy ustawodawczem uregulowaniu tych spraw przynależnych do ministerstwa kolejowego i przy ustawodawczem regulowaniu przemysłu budowlanego, hygiena budowlana, organizacya, sprawy osobiste, sprawy egzaminów państwowej służby budowlanej w tej samej rozciągłości, jak dotąd w ministerstwie spraw wewnętrznych, sprawy technicznego wykształcenia niższego personalu, współdziałanie przy regulowaniu spraw egzaminacyjnych w wyższych szkołach technicznych, zarząd dykasteryalnych budynków, z wyjątkiem zastrzeżonego dla ministerstwa skarbu zarządu lokalności i budynków urzędowych, które stały się zbyteczne dla celów dykasteryalnych, opieka pomieszkaniowa.

b) Techniczne: Nadziemne budowle, zwłaszcza przy kolejach państwowych; bud. wodne, techniczne i techniczno-administracyjne sprawy budowli wodnych z wyjątkiem dróg wodnych i budowli wodnych, stojących w związku z budową kolei żelaznych, jakoteż z należącem do działu ministerstwa rolnictwa popieraniem kultury krajowej na polu budowli wodnych. Sprawy regulacyi Dunaju, centralne biuro hydrograficzne, legislatywa, ogólne techniczne i administracyjne sprawy, odnoszące się do budowy dróg z wyjątkiem policyi drogowej i spraw drogowych, należących podług istniejących ustaw i rozporządzeń do ministerstwa kolejowego, budowa mostów z wyjątkiem mostów kolejowych.

Sprawy górnicze w tej samej rozciągłości, jak dotychczas w ministerstwie rolnictwa.

Popieranie przemysłu, legislatywa, ogólno-techniczne administracyjne sprawy na polu elektryczności z wyjątkiem spraw telegrafów i telefonów i spraw, które podpadają trzeciej części ustawy przemysłowej. — Współdziałanie przy ustawodawstwie na polu prawa wodnego; przywileje, marki ochronne, patenty, techniczne stacye doświadczalne, zakłady badania dla susowców, półfabrykatów i fabrykatów bez uszczerbku praw, przyznanych w tym kierunku innym ministerstwom. Przepisy i decyzye o kotłach parowych, aparatach parowych, motorach, bez uszczerbku dla kompetencyi ministerstwa kolejowego w dotyczących kolejnictwa kwestyach i ministerstwa handlu przy decyzyi w sprawach zakładów przemysłowych, ewidencya postępów na polu technicznem, techniczne popieranie przemysłu, wykłady i kursa dla przemysłowców, wystawy narzędzi dla rękodzielników i t. d.

Wystawa prac terminatorów, techniczne sprawy wywiadowcze dla rękodzieła, organizacyjne zarządzenie i popieranie spraw kredytu dla rękodzielników, współdziałanie przy tworzeniu i czynności centralnej kasy związkowej, współdziałanie przy ustanawianiu zasad dla robót przemysłowych w zakładach karnych, ekonomiczne popieranie przemysłu domowego, współdziałanie przy legislatywie i administracyjnej działalności w sprawie organizacyi spółek przemysłowych, jakoteż współdziałanie w sprawie egzaminów majsterskich i nadzór dowodów czasu pracy, wystawianych przez stowarzyszenia (Genossensch. Arbeitsnachweis), popieranie humanitarnych, ekonomicznych, oświatowych spraw spółek przemysłowych i ich związkowej organizacyi, popieranie spółek zarobkowych i gospodarczych dla produkcyi przemysłowej, sprowadzanie i sprzedaż produktów przemysłowych.

Przemysłowe szkolnictwo, legislatywa i administracya w sprawie wszystkich kategoryj przemysłowych zakładów naukowych i zawodowych szkół żeńskich, dalej nauka wędrowna przemysłowa i muzeum przemysłowe. Popieranie zbytu wyrobów rękodzieła, dostawy rękodzieła, wystawy przemysłowe i rękodzielnicze, popieranie ruchu obcych, popieranie prywatnych organizacyj dla podniesienia ruchu obcych, popieranie sprawy hoteli, umieszczenia dla obcych i automobilów, otwarcie nowych okolic dla turystyki, — ochrona charakterystycznych miejscowości i piękności krajobrazów, popieranie przemysłowych artykułów dla obcych. Na polu kolejnictwa pozostają zarządzenia dla popierania ruchu obcych przy ministerstwie krajowem.

Szkolnictwo przemysłowe.

(Telegr. „N. Reformy“).

Wiedeń. Komisya budżetowa obradowała wczoraj w dalszym ciągu nad działem „szkoły przemysłowe“.

Pos. Kolischer żalił się na zaniedbywanie Galicyi przez państwo na polu szkolnictwa przemysłowego. Klasycznym przykładem tego może być wyższa szkoła przemysłowa w Krakowie, która mimo znakomitych wyników i uznanej potrzeby, ciągle jest nędznie umieszczoną. Lata już trwają rokowania o nową budowę i umieszczenie szkoły i nie mogą się doczekać końca. Wszystkie stronnictwa w kraju są bardzo niezadowolone ze stanowiska zarządu państwowego w kwestyi szkół przemysłowych. Mowca podnosi dalej, że w Galicyi żyje 800—900.000 żydów, z których większa część ginie z głodu. Nie można im inaczej pomódz, jak przez wychowanie do zawodu przemysłowego i rękodzieła, lecz na to potrzeba szkół. Mowca zgadza się z referentem w sprawie niezadowalniającego położenia personalu nauczycielskiego w szkołach przemysłowych. — Nie uchodzi, aby ci nauczyciele, którzy muszą mieć te same kwalifikacye, co nauczyciele szkół średnich, a oprócz tego mają jeszcze ważne zadanie na polu inicyatywy do uprzemysłowienia okolicy, w której działają, oraz na polu polepszenia smaku i techniki i t. p., byli gorzej płatni od nauczycieli szkół średnich.

Mowa ministra oświaty.

Minister Marchet podnosi, że od r. 1883 założono przeszło tysiąc szkół terminatorskich, które stanowią najważniejszą kategoryę szkół przemysłowych. Co do poborów personalu nauczycielskiego zapowiada minister następujące zarządzenia: Przyznanie dodatku osobistego, wliczalnego do emerytury, dla nauczycieli w VII i VI kl. r. posiadających wyższe kwalifikacye; wliczenie części dyrektorów, zajętych przy innych zakładach przemysłowych jak w państw. szkołach przemysłowych ad personam do kategoryi dyrektorów państw. szkół przemysłowych; przyznanie dodatków dyrektorom w wypadkach godnych uwzględnienia; posunięcie nauczycieli do VIII względnie VII kl. rangi także przed uzyskaniem trzeciego względnie czwartego pięciolecia; uregulowanie obowiązków nauczycielskich odpowiednio do szczególnych stosunków w szkołach przemysłowych; podwyższenie remuneracyi za godziny nadliczbowe i za służbowe zajęcie poza planem naukowym.

Minister wskazał następnie na to, że nie oświadczył się za ogólnem dopuszczeniem absolwentów wyższych szkół przemysłowych jako zwyczajnych słuchaczów politechniki, ponieważ wyższe szkoły przemysłowe mają za zadanie wytworzyć odrębne średnie wykształcenie techniczne.

Odnośnie do wywodów dra Kolischera, zaznacza minister, że w Galicyi humanistyczne wykształcenie zabiera zbyt wiele, natomiast w kierunku fachowym zbyt mało miejsca. Fakt ten jest w Galicyi wprost klęską i należy mieć poważne obawy w tym kierunku, że okaże się tam hypertrofia przez gimnazya wykształconych młodych ludzi. Minister kilkakrotnie, gdy podnoszono życzenia w kierunku założenia nowych w Galicyi gimnazyów, już zwracał na to uwagę, że wolałby się wstawiać za utworzeniem nowych szkół fachowych w Galicyi.

Co do zgłoszonego przez dra Kolischera życzenia co do budowy gmachu dla szkoły przemysłowej w Krakowie, minister podniósł, że ze strony ministerstwa oświaty zgodzono się już na budowę nowego gmachu i przeznaczono na to 800.000 K, okazało się jednakże, że potrzeba 950.000 K, z powodu czego musiano ponowne rozpocząć rokowania z ministerstwem skarbu celem uzyskania podwyższenia sumy. Dalej minister omawiał sprawę wykształcenia handlowego i oświadczył, że przy obejmowaniu szkół handlowych w zarząd państwowy, będzie się starał wszystkie konkretne życzenia wedle możności uwzględnić.

Mowa dr Głąbinskiego.

Prezes Koła polskiego Głąbiński domaga się lepszego uposażenia i kreowania szkół przemysłowych i handlowych. Leży to także w interesie ulżenia szkołom średnim w Galicyi, do których tyle garnie się młodzieży, że właściwie co roku najmniej 5 nowych szkół musianoby zakładać, aby jako-tako zapobiedz temu niesłychanemu przepełnieniu szkół. Mowca wykazawszy jak mało państwo łoży na szkoły fachowe w Galicyi, przedstawia następujące życzenia: 1) Rozwinięcie szkoły maszyn w Tarnopolu. 2) Upaństwowienie wyższej szkoły handlowej w Krakowie. 3) Subwencya dla wszystkich szkół przemysłowych i handlowych i kursów — zwłaszcza: a) dla 4-kl. nowoutworzonej szkoły handlowej we Lwowie; b) dla utrzymywanych przez centralny związek kółek rolniczych we Lwowie kursów handlowych. 4) Wykonanie rezolucyj sejmowych, a mianowicie rezolucyi pierwszej wzywającej rząd, aby utworzył stałe kursa dla palaczy i dozorców maszyn parowych oraz maszynistów kolejowych na politechnice albo w szkole państw. przemysłowej we Lwowie i drugiej wzywającej rząd, aby przy nowo budowanej lwowskiej szkole przemysłowej utworzono oddział dla wszystkich działów ceramiki artystycznej i użytkowej jakoteż oddział elektryczno-techniczny oraz trzeciej rezolucyi, wzywającej rząd, aby przy akademii handlowej we Lwowie zaprowadził specyalne kursa dla nauczycieli ludowych.

Zakończenie obrad.

Poseł Diamand wskazuje na to, że w Galicyi wiele rękodzieł, jak krawiectwo, szewstwo, stolarstwo, ślusarstwo, blacharstwo i inne, albo prawie całkiem, albo po większej części wykonywane są przez żydowską ludność robotniczą w miastach i że dla tej ludności nie przemysłowe szkoły średnie, tylko szkoły niższego typu raczej są potrzebne. Liczba żydowskiej ludności, która zresztą silnie się pomnaża, w Galicyi się zmniejsza. Najlepsze żydowskie elementy robotnicze emigrują i przez to kraj traci podstawę dla mającego się utworzyć przemysłu. Mowca wnosi rezolucyę, wzywającą rząd, aby zwrócił uwagę na utworzenie szkół przemysłowych w Galicyi ze szczególnem uwzględnieniem istniejących dla rozwoju przemysłu warunków i potrzeb małych miast.

Uchwalono dział o szkołach przemysłowych i zgłoszone rezolucye. — Następne posiedzenie w poniedziałek po południu.

Manifest chorwacki.

(Telegr. „Nowej Reformy“.)

Zagrzeb. Chorwacko-serbska koalicya wystosowała do narodu chorwackiego manifest, w którym między innemi protestuje przeciwko odroczeniu Sejmu chorwackiego, nim się jeszcze mógł ukonstytuować. Jestto wypadek w historyi konstytucyonalizmu chorwackiego niebywały. Sytuacya jest poważna. Baron Rauch został zamianowany banem wbrew woli narodu. Celem wzmocnienia swego stanowiska, ban ów obwinił naród chorwacki o tendencye antidynastyczne i dążenie do zdrady stanu. Oszczerstwo to było tylko pretekstem, aby usprawiedliwić niekonstytucyjne i nielegalne postępowanie. Przypadki wskazują, że chcą rządzić w Chorwacyi bez Sejmu i wbrew ustawie środkami absolutystycznemi. Koalicya serbsko-chorwacka oświadcza, że wszystkiemi konstytucyjnemi, ustawami dopuszczalnemi, środkami będzie prowadziła dalej walkę przeciwko banowi i rządowi węgierskiemu o wolność i niezależność Chorwacyi.

Koalicya oświadcza się wkońcu za powszechnem i tajnem prawem głosowania, za stałem porozumieniem między Chorwatami a Serbami i wkońcu wzywa do zachowania spokoju w całym kraju. Manifest jest podpisany przez 53 posłów, między nimi przez byłego bana Pejacevicha.

Telefoniczne i telegraficzne wiadomości „Nowej Reformy“

z dnia 22 marca.

Wiedeń. „Wiener Ztg“ ogłasza: Minister oświaty zamianował na najbliższe trzechlecie członków kuratoryi austryackiego muzeum sztuki i przemysłu w Wiedniu, między tymi Karola hr. Lanckorońskiego i Leona hr. Pinińskiego.

Wiedeń. W tych dniach ogłoszoną będzie nominacya b. posła dra Bindera, radcą dworu w trybunale administracyjnym, w miejsce mianowanego wiceprezydentem namiestnictwa we Lwowie dra Kleeberga.

Insbruk. Wykłady prof. Wahrmunda zostały zasystowane.

Budapeszt. Przybył tu ban chorwacki baron Rauch.

Choroba cesarza.

Wiedeń. Jak „Corresp. Wilhelm“ donosi, stan zdrowia cesarza był wczoraj cały dzień a także wieczór doskonały. Polepszenie trwa dalej i jest wszelka nadzieja, że w przyszłym tygodniu katar zupełnie ustąpi.

Ankieta w sprawie dowozu mięsa.

Wiedeń. W obradach ankiety, która rozpoczyna się w poniedziałek w ministerstwie kolejowem, a która dotyczyć będzie reformy transportu mięsa z Galicyi, ma być postawiony wniosek o dopuszczenie tylko ładunków w pełnych wagonach, a nie przyjmowanie mniejszych. Ma to na celu zmonopolizowanie całego transportu mięsa z Galicyi w ręku jednego przedsiębiorcy.

Uchwalenie reformy wyborczej.

Capo d'Istria. Sejm przyjął nową ustawę wyborczą, która, zatrzymując zastępstwo interesów, dodaje kuryę powszechnego głosowania i zaprowadza bezpośrednie i tajne wybory. Liczbę mandatów podwyższono z 33 na 47.

Koszta inwestycyj kolejowych.

Wiedeń. „Wiener Allg. Ztg“ donosi: Wedle obliczeń na inwestycye kolejowe w najbliższych latach potrzeba będzie 400 milionów kor. Z tego 100 milionów przypadnie na kolej północną (budowa trzeciego toru).

Kwaterowe kolejarzy.

Wiedeń. Urzędnicy kolei państwowych, pobierający dotąd kwaterowe 40 prc. kwaterowego wiedeńskiego, otrzymają podwyższenie do 50 prc., od 1 maja b. r.

Dla budników kolejowych.

Wiedeń. Zarząd kolei państw. celem polepszenia stosunków zdrowotnych w mieszkaniach budników kolejowych, wydał na ten cel od 1901—7 roku 4 6 mil. K i odtąd corocznie na ten cel będzie wydawał około 1 miliona koron. Celem przyjścia z pomocą robotnikom, pracującym na linii, przystąpi do założenia koszar noclegowych i ruchomych baraków polowych.

Strajk dziennikarzy.

Berlin. Z Londynu donoszą, że „Standart“ i cztery inne większe dzienniki angielskie zawiadomiły dziennikarzy berlińskich, że nie umieszczą ani wzmianki o poniedziałkowej mowie Buelowa, którą kanclerz ma wygłosić nad budżetem ministerstwa spraw zagranicznych.

Berlin. Sprawozdawcy parlamentarni dzienników odbyli wczoraj naradę, na której wybrali komitet z 3 członków z upoważnieniem prowadzenia układów z prezydentem parlamentu.

Berlin. Prezydent parlamentu uczynił komitetowi dziennikarzy propozycyę, według której mieliby wyrazić ubolewanie z powodu zajść na trybunie dziennikarskiej, a poseł Gröber cofnąłby swe obraźliwe wyrażenie. Zgromadzenie dziennikarzy odrzuciło tę propozycyę 84 głosami przeciw dwom.

Podróże Wilhelma.

Ateny. Podług urzędowych wiadomości cesarz Wilhelm przybędzie na Korfu 6 kwietnia bież. roku.

Aresztowania w Zurychu.

Bern. Aresztowani w Zurychu Rosyanie Keil i Grünberg, którym zarzucono, że skradłszy w Petersburgu 12.000 rb. uciekli za granicę, wnieśli odwołanie przeciwko zamierzonemu wydaniu ich w ręce Rosyi, motywując żądanie swe tem, że zbrodnia ich ma charakter polityczny. Decyzya sądu jeszcze nie zapadła.

Kronika.

Dziś:

Kraków, niedziela 22 marca.

Kalendarzyk kościelny: Katarzyny król. szwedzkiej.

Kalendarzyk astronomiczny: Wschód słońca o godz. 5 m. 39, zachód o godz. 5 min. 54; długość dnia godzin 12 min. 15.

Teatr miejski w Krakowie: po południu „Moralność pani Dulskiej“, wieczorem „Salamandra“. Raut z koncertem w sali starego teatru.

Walne zebrania: Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych (w lokalu własnym Kopernika l. 1) o godz. 3 po poł.; Klubu szachistów o godz. 4 po poł.; Stowarzyszenia służby magistrackiej w sali Rady miasta o godz. 12 w południe.

IX. pogadanka pedagogiczna p. t. „O kształceniu charakteru“ w auli I. szkoły realnej o godz. 4 po południu.

Teatr miejski we Lwowie: dziś po południu „Złodziej“, wieczorem „Tannhauser“.

Z teatru. „Salamandra“, czteroaktowa sztuka p. H. Graybnera, autora grywanych na scenie krakowskiej z powodzeniem przed laty 15 komedyj obyczajowych, przesunęła się wczoraj przez scenę, jako spóźniona premiera, która swego czasu w Warszawie osiągnęła znaczny sukces. Sztuka posiada dużo życia i ruchu, i doskonałe sytuacye komedyowe, układające się w szczery, ale bardzo prawdziwy obraz życia. Myślowego pogłębienia utwór ten nie posiada. Dzięki doskonałej grze pań: Arkawinówny, Ordon-Sosnowskiej, Słubickiej i Borodzicz, oraz pp. Sobiesława, Zelwerowicza i Stępowskiego, utwór budził zainteresowanie i osiągnął powodzenie. Teatr był pełny, a wykonawcom nie szczędzono oklasków.

wp.

Bankiet na cześć dra Aleksandra Wilkosza, zasłużonego fizyka miejskiego, odbył się wczoraj w sali starego teatru. Zebranie urządzone zostało staraniem urzędników magistratu, celem pożegnania dra Wilkosza, który — jak wiadomo — po długoletniej służbie przeszedł w stan spoczynku. W bankiecie wzięli udział: prezydent m. dr Leo, obaj wiceprezydenci dr Szarski i Sare, dyr. mag. Grodyński i liczne grono urzędników wszystkich wydziałów biur i zakładów magistratu.

Po spożyciu wieczerzy zabrał głos prez. dr Leo i pożegnał dra Wilkosza jako obywatela i urzędnika, który miastu bardzo się zasłużył; podziękował mu za sumienne i wzorowe spełnianie obowiązków, wykonywanych z prawdziwem poświęceniem. Stanowisko fizyka w Krakowie, który leży na pograniczu trzech państw i jest ważnym punktem komunikacyjnym, z natury rzeczy jest nadzwyczaj odpowiedzialne i ważne. Na tem to stanowisku odznaczył się dr Wilkosz wybitnie i nie wahał się narażać swego życia w czasie kilku epidemij; zasłużył się miastu i jego obywatelom, więc życzyć mu należy długich lat pomyślności i powodzenia.

Z kolei przemawiał r. mag. dr Schlichting, żegnając go imieniem urzędników magistratu, poczem przemawiali wicesekretarze Kubalski i Baranowski, Zawiejski, Kumaniecki i Boczkowski, zakończył zaś dyr. Grodyński toastem „Kochajmy się“. Uczta przeciągnęła się do późnej nocy.

Krótko i węzłowato. Na drzwiach kilku sklepów krakowskich zostały umieszczone kartony z następującym tekstem: „Die Herren Reisenden aus Preussen werden ersucht dieses Geschäft in Handelsangelegenheiten nicht zu betreten“. — Spodziewać się należy, że wszyscy kupcy nasi postarają się o takie napisy, a agenci pruscy zrozumieją, że w Krakowie nie mają już nic do czynienia.

Spółka kredytowa Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń odbyła wczoraj walne zgromadzenie pod przewodnictwem dra K. Lipowskiego, który zebranie zagaił i zaznaczył, że ze skromnego zakładu, jakim było Towarzystwo w czasie swego powstania, powstała dziś poważna instytucya, obracająca milionami i znana w całej Galicyi. Następnie odczytał p. Szancer sprawozdanie dyrekcyi i poruszył sprawę mającego niebawem powstać w Wiedniu nowego zakładu kredytowego dla urzędników, projektowanego przez dra Philippa, sekretarza centralnej kasy oszczędności miasta Wiednia. Wywiązała się na tem tle ożywiona dyskusya, w której zabierali głos pp. Sulimirski, dr Skąpski, dyr. Szancer, dr Jakubowski, Niklas i t. d.

Następnie zabrał głos im. rady nadzorczej p. Jakubowski i przedstawił, że czysty zysk spółki wynosi w r. b. 40.263 K 40 h. Z tego przeznaczyła rada 5½% dywidendy członkom spółki, na cele użyteczności publicznej 2000 K; resztę postanowiła przelać do funduszu rezerwowego. Z kwoty 2000 K przeznaczonych na cele publiczne otrzymały: Stowarzyszenie „Straż Polska“ 400 K, fundusz stypendyjny im. Skałkowskiego 100 K, Przytulisko weteranów polskich 100 K, Kolonie wakacyjne (szkół ludowych) w Kochanowie 500 K, Kolonie wakacyjne (szkół średnich) w Porębie 500 K, Towarzystwo ratunkowe 100 K, Siostry Felicyanki na obiady dla ubogich uczniów szkół średnich 200 K i Koło pań dla zaniedbanych i opuszczonych dzieci 100 K.

Wkońcu dokonano wyborów do rady nadzorczej, do której weszli pp.: dr Faustyn Jakubowski adwokat, dr Franciszek Krzyształowicz profesor uniwersytetu, dr Konstanty Lipowski notaryusz, Krzysztof hr. Mieroszowski literat, Stanisław Niklas st. komisarz straży skarbowej, dr Gustaw Ujejski radca sądu krajowego i trzej urzędnicy kolejowi pp. dr Maryan Starzewski, Spalke i Sulimirski.

T. S. L. W lokalu „Zjednoczenia“ odbyło się doroczne walne zgromadzenie akademickiego Koła T. S. L., celem omówienia działalności Towarzystwa i wybrania nowego zarządu. Rozdane członkom sprawozdanie z działalności Koła w r. 1907 świadczy o energii zarządu i związanych z nim agencyj. — W roku sprawozdawczym wygłoszono 133 odczytów, otwarto 5 nowych czytelń i oceniono 59 książek. Nadto oprowadzono 13 wycieczek, a liczba osób oprowadzanych wzrosła z 3150 (w roku ubiegłym) do 8549. Poza tem Koło zwracało szczególną uwagę na odpowiednie wykwalifikowanie swych pracowników i w tym celu urządzało częste posiedzenia i konferencye pod kiero-

wnictwem specyalistów w danej nauce lub umiejętności praktycznej.

Wybory do zarządu dały wynik następujący: Przewodniczący Dziewanowski Zygmunt, zastępca Czerwiński Sławomir, sekretarz Nadolski Jerzy, zastępca Znatowiczówna Marya, skarbniczka Lubodziecka Emilia, zastępca Olędzki Roman; wydział: Starzyński Artur, Waga Julian, Oleksy Jan, Stanielewicz Wacław, Szmyd Stanisław, Węgrzyniak Izydor, Stepek Michał, zastępcy członków wydziału: Marcinówna Helena, Eglau Wacław; komisya kontrolująca: Rymar Stanisław przewodniczący, Janowska Natalia, Fusek Witold, Sarna Józef, Kolarz Antoni.

Wielki ogień powstał wczoraj przed południem z niewiadomej przyczyny w Przegorzałach pod Krakowem. Spaliła się jedna chałupa i zabudowania gospodarskie do niej należące. Akcyę ratunkową utrudniał silny wiatr, który groził przeniesieniem ognia na niedaleko stojące baraki wojskowe, dzięki jednak energicznej akcyi IV plutonu straży ogniowej krakowskiej, udało się w końcu ogień stłumić. Szkoda wynosi około 3000 koron.

Usiłowane samobójstwo. Wczoraj wieczorem niejaki p. Zygmunt Rojewski, lat 30 liczący, ze Lwowa, zamieszkały w hotelu Polskim, usiłował odebrać sobie życie wystrzałem z rewolweru, skierowanym w serce. Kula przeszła jednak poniżej serca, nie naruszając ważniejszych tętnic. Zawezwane pogotowie ratunkowe, po założeniu opatrunku, odwiozło denata do szpitala św. Łazarza. Życiu jego nie grozi na razie niebezpieczeństwo.

Sprawa Wasińskiego. Ze Lwowa donoszą: Śledztwo przeciw Wasińskiemu-Śnieguckiemu i tow. zostało już ukończone i cały zebrany w śledztwie materyał został złożony w prokuratoryi, która wygotować ma akt oskarżenia. Wygotowanie aktów trwać będzie kilka tygodni, a w maju odbędzie się rozprawa, do której wylosowana będzie specyalna ława przysięgłych. Rozprawa potrwa około dwóch tygodni. Powołanych będzie mnóstwo świadków. Śledztwo, które przeprowadzał sędzia śledczy dr Hahn przy pomocy dwóch auskultantów, trwało 2 i pół miesiąca. Oprócz 19 uwięzionych obwinionych przesłuchano kilkudziesięciu świadków, których zeznania zajęły stosy aktów.

Wydział bursy im. Batorego dla uczniów gimnazyum Franciszka Józefa we Lwowie zwraca się do byłych uczniów tego zakładu i przyjaciół młodzieży z uprzejmą prośbą o dary w książkach dla czytelni bursy i o obrazy dla przyozdobienia ścian. Dary przyjmuje dyrekcya gimn. Franciszka Józefa.

Aresztowania. Z Warszawy donoszą: Onegdajszej nocy dokonano rewizyi w mieszkaniach p. Stanisława Gąsiorowskiego, urzędnika kolei wiedeńskiej przy ul. Wspólnej nr 64, oraz p. Henryka Pomorskiego przy ul. Złotej nr 58. Obu aresztowano.

Z Łodzi donoszą pod d. 20 b. m.: Wczoraj wieczorem policya z wojskiem otoczyła lokal Związku zawodowego robotników przemysłu włóknistego przy ulicy Milsza nr 64 i dokonała w nim szczegółowej rewizyi. Wszystkie książki, papiery i korespondencye skonfiskowano, a lokal opieczętowano. Aresztowano: prezesa Związku, p. Gołędzinowskiego, oraz funkcyonaryuszów biurowych, pp.: Schmidta, Margnliesa i jeszcze jednego, którego nazwiska na razie nie można się było dowiedzieć.

Wczoraj wieczorem agenci wydziału śledczego aresztowali przy ul. Zielonej nr. 32 dawno poszukiwanego bandytę, Władysława Marczewskiego. Jest on podejrzany o branie udziału w kilkunastu zbrojnych napadach. Marczewski ma być oddany pod sąd wojenny.

Represye prasowe. Z Warszawy donoszą pod datą wczorajszą: Wczoraj wieczorem do redakcyi „Gazety Wieczornej", wydawanej w lokalu zawieszonej „Gazety Codziennej", przybyła policya i skonfiskowała dwa wydane dotychczas numery pisma.

Pożar fabryki Hantkego. Z Warszawy donoszą: W nocy z piątku na sobotę około godziny 2 w nocy powstał pożar w ulicy Towarowej. Jak się okazało płonęła fabryka żelaza Tow. akcyjnego Hantke, której dyrektor Henryk Hantke zginął od kuli skrytobójczej w dniu 1 lutego b. r. Ogień powstał w t. zw. gwoździarni. Budynek ten mający kilkadziesiąt łokci długości, sięga plantu kolei wiedeńskiej. Pożar szerzył się tak gwałtownie, że zanim stróże zdołali dobiedz do kantoru, płomienie przepaliły sufit i przedostały się na zewnątrz. Wkrótce cały dach budynku stanął w ogniu. Na ratunek przybyły cztery oddziały straży pod kierunkiem naczelnika.

Dzięki hydrantom fabrycznym i dowożeniu wody przez parowozy kolejowe, straży udało się opanować pożar w ciągu 40 minut i nie dopuścić go do sąsiedniego budynku, mieszczącego skład skrzynek do gwoździ, ani do innych oddziałów, oddzielonych od budynku płonącego zaledwie wąskiemi podwórzami, chociaż na dachy ich padały miliony iskier. Niebezpieczeństwo zagrażało przez chwilę domowi nr. 6 przy ul. Towarowej. O godzinie 3 w nocy pożar był zupełnie umiejscowiony. Gwoździarnia spaliła się do szczętu; części drewniane dopalały się do rana. **Straty wynoszą kilkadziesiąt tysięcy rubli.** Gwoździarnia zatrudniała w ostatnich czasach kilkudziesięciu robotników.

Zjazd adwokatów. Z Wiednia donoszą: Stała delegacya zjazdów adwokatów państwa austryackiego uchwaliła zwołać zjazd do Wiednia w terminie od 11 do 14 października b. r. Ostatni zjazd odbył się w r. 1896. Prócz spraw, dotyczących stanu adwokackiego, będą poruszone różne kwestye z dziedziny prawa.

Honorowy dyplom doktorski. Z Berlina donoszą: Wydział filozoficzny uniwersytetu w Monasterze zamianował znanego rzeźbiarza Maksa Klingera doktorem filozofii „honoris causa".

Aeroplan Farmana. Z Paryża telegrafują: Henryk Farmann przedsięwziął wczoraj przed południem w swoim aeroplanie ponowny wzlot. Aeroplan poruszał się na wysokości 6 metrów, wykonał przytem bez trudności 8 zwrotów i wylądował zrobiwszy drogę 2500 metrów najzupełniej gładko. Farmanowi zgotowano z powodu tego bardzo udałego przedsięwzięcia owacyę.

Ruch przejezdnych.

Kraków, 21 marca.

GRAND-HOTEL: P. ks. Sapieha ze Lwowa, Dr A. Wysocki ze Lwowa, H. Mańkowski z Winnogóry (Ks. pozn.), H. Gruennewald z Berlina, R. Płaziński z Dąbrowy górn.

HOTEL SASKI: R. Adam z Berlina, A. Kracaner z Paryża, T. Bobrowski z Poręby Wielkiej, M. Pytlerski z Kosukiew, E. Marek z Wiednia, M. Lehmann z Wiednia, A. Bejt z Warszawy, H. Mosch z Paryża, W. Suckow z Berlina, J. Gielg z Dąbrowy górn., M. Bores z Züilein.

HOTEL POLLERA: W. Zarzycki z Klonowa, K. Gąsiorowski ze Lwowa, M. Połempo z Warszawy, E. Marszason z Dąbrowy górn., O. Hirsch z Wiednia, J. Dryszkiewicz z Izdebnika, Z. i W. Konówny z Warszawy, K. Kremer z Wiednia, Dr F. Jaglarz ze Lwowa, E. Grabowska z Dąbrowy górn.

HOTEL POD RÓŻĄ: A. Nesdanowski ze Lwowa, Leop. Bryzemejster z Warszawy, L. Krobicki ze Lwowa, Ant. Kłossowscy z Sosnowca, Dr B. Dulęba ze Lwowa, Jan Stein z Berlina, U. Brzozowska z Zakopanego, M. Przesmyccy z Niemiec (Król. Pol.), E. hr. Belrupt z Ołomuńca, M. Katzmann z Podwołoczysk, T. Kalkstein z Sędziszowic, J. Ingarten z Krakowa, S. Jasiński z Warszawy, J. Boryccy z Kijowa, K. Stefański z Sandomierza, M. Janicka z Wrocławia, A. Stolski z Gniezna, A. Beker z Drezna, M. Wolska z Wrocławia.

HOTEL KRAKOWSKI: Hr. T. Rostworowska z córką z Balic (Król. Pol.), F. Bogusz z Paryża, Inż. S. Kremer ze Lwowa, Rejent F. Borkowski z Kielc, Dr P. Orzechowski z Łaz, X. A. Tajdus z Góry św. Jana, X. Ferd. Mien z Rybny, Dr J. Morawiecki ze Lwowa, M. Wilma z Paryża, E. Danelówna z Dąbrowy (G. K.), Z. Dzierzbicka z Warszawy, J. Tarnawscy z Przemysła, R. Werner z Katowic, M. Haufe z Berlina, K. Zdziechowski z Rakowa, J. Szlenker z Wadowic, M. Staszewska z Krakowa, K. Kremer ze Lwowa, H. Bogucki z Warszawy, J. Glickson ze Lwowa.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca
Michał Konopiński.

Kursa telegraficzne.

Wiedeń 21 marca. Losy: a) procentowe: Austryackie zakładu kred. z obl. pr. z roku 1880 3-proc. 272·75. Austr. zakł. kr. z obl. pr. z r. 1889 3-proc. 269·75. Uregul. Dunaju z 1870 r. 100 złr. 5-proc. 260·—. Węg. Banku hip. po 100 złr. 4-proc. 247·50. Pożyczka serb. prem. po 100 fr. 2-proc. 101·—. b) bezproc.: (Basilica) 5 zł. 21·50. Zakł. kred. dla h. i p. po 100 zł. 451·50. Clary 40 zł. m. k. 152·—. Pożyczka m. Insbruka 20 zł. 111·—. Losy m. Krakowa 20 zł. 115·—. Pożyczka m. Lublany 20 zł. 63·50. Ofen 43 zł. 234·—. Palffy 40 zł. 192·50. Czerw. krzyża austr. T. 10 zł. 50·60. Czerw. krzyża węg. Tow. 5 za 28·1·. Losy fund. arcyks. Rudolfa 10 zł. 68·—. Salm. 26 zł. m. 322·—. Pożyczka Salcburga 20 zł. 110·—. Tureckie oblig. prem. kolej. po 400 fr. 188·75. Losy kom. m. Wiednia z 1874 r. 503·—

NADESŁANE.
(Artykuły w tym dziale nie pochodzą od redakcyi).

Dawid Moszkowski
Obywatel ziemski z Królestwa Pol.
liczący lat 68 zmarł po krótkich a ciężkich cierpieniach dnia 21 marca 1908 r.

Stroskana rodzina zaprasza krewnych i znajomych na wyprowadzenie zwłok z domu żałoby przy ul. Starowiślnej 37 dnia 22 marca o godz. 2 po południu na cmentarz izraelicki w Krakowie.

Z drukarni Literackiej w Krakowie, ul. Jagiellońska 10.
Rządca drukarni L. K. Górski.